

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΑΡΛΑΣΗ

Το αγόρι στο θεωρείο

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Κεφάλαιο 1ο

Το κουκλόσπιτο της Αρετής

Εκεί καθίσαμε δύο χρόνια, σ' ένα πλατύσκαλο,
2,5 μέτρα φάρδος με 6-7 μέτρα μήκος.
Επάνω στο πλατύσκαλο, εκεί μαγειρεύαμε, εκεί τρώγαμε.¹

Πολλά χρόνια αργότερα, μπροστά στο φάντασμα του θεάτρου που έμελλε να γίνει σπίτι μας για πάνω από ενάμιση χρόνο, θα θυμόμουν εκείνη τη φορά που το πρωτοαντίκρισα· το κουκλόσπιτό μας. Εκεί που έζησα τη δεύτερη ζωή μας. Εκεί που ήλπιζα πως όσα ζούσα ήταν μόνο όνειρα κι εφιάλτες και πως αργά ή γρήγορα θα ξυπνούσαμε και θα βρισκόμασταν στο αληθινό μας σπίτι και στην πρώτη μας ζωή – εκείνη που λογάριαζα ως τη μόνη αληθινή.

Είχε μόλις αρχίσει να σουρουπώνει όταν φτάσαμε.

«Τριαντάφυλλα» άκουσα την Αρετή να μουρμουρίζει δίπλα μου. Και μόνο η λέξη μ' έκανε ν' ανατριχιάσω. Κοίταξα γύρω μου μ' ελπίδα, αναζητώντας τόσο το άρωμα όσο και τις ίδιες τις τριανταφυλλιές· ούτε εγώ, όπως άλλωστε ούτε κι η αδερφή μου, ήμουν πρόθυμος να αποδεχτώ ακόμη το τέλος της πρώτης μας ζωής.

«Δεν έχει πουθενά τριανταφυλλιές» είπα με βεβαιότη-

τα κι απογοήτευση. Μόνο εκεί σε μια γωνία του δρόμου είδα τρεις άντρες που πουλούσαν λεβάντες. Ο ένας φορούσε μαύρα γυαλιά κι οι άλλοι δυο με μάτια ανοιχτά, που όμως, το καταλάβαινες στις κόρες των ματιών τους, δεν έβλεπαν παρά σκοτάδι· ήταν τυφλοί. Το άρωμα από τα ματσάκια τους με τις λεβάντες δεν ήταν αρκετό για να με κάνει να ελπίσω. Άλλωστε, ήταν Σεπτέμβριος.

«Κι όμως... Ο αέρας φέρνει μια γλυκιά μυρωδιά από τριαντάφυλλα. Να δεις που θα τους βρούμε. Θα είναι κάπου εδώ» επέμενε η Αρετή με μια άγρια προσμονή, πιάνοντάς με από το μανίκι κι αναζητώντας με το βλέμμα, ανάμεσα σε όλους αυτούς τους ανθρώπους γύρω μας, τα αγαπημένα πρόσωπα των δικών μας. Εγώ παρ' όλα αυτά δεν μπορούσα να μυρίσω πουθενά εκείνη την τόσο οικεία τριανταφυλλένια μυρωδιά.

«Πάμε λοιπόν. Δεν υπάρχει κάτι να περιμένουμε» είπε τότε η Δόμνα, βλέποντάς με να στέκομαι αναποφάσιστος· μάταια προσπαθούσε να διώξει θαρρείς από πάνω της την ταλαιπωρία της μακριάς διαδρομής μας, τινάζοντας από το γαλάζιο φόρεμά της τη σκόνη και τις βρομιές. Και, σαν για να υπογραμμίσει αυτό που μόλις είχε πει, έπιασε να σπρώχνει όλο αποφασιστικότητα το μπαούλο της κατευθυνόμενη προς το μεγάλο κτίριο μπροστά μας. Κοιτούσα τη Δόμνα, εκείνη τη μέχρι πρότινος άγνωστή μας γυναίκα, κι αναρωτιόμουν αν έπρεπε να την ακολουθήσουμε

ή μήπως ήταν επιτέλους η κατάλληλη στιγμή για να τρέξουμε μακριά της. Η Αρετή, λες και διάβασε τη σκέψη μου ή επειδή απλώς σκεφτόταν κι εκείνη ακριβώς το ίδιο πράγμα, με κοίταξε όλο καχυποψία κι απαίτηση. Ήξερα φυσικά το γιατί.

«Δεν κάνω βήμα. Είπες πως θα βρίσκαμε τους γονείς μας...» φώναξα στη Δόμνα.

«Φυσικά και το είπα. Δεν το αρνούμαι. Κι αν θες, μπορώ να σ' το ξαναπώ» μου απάντησε με όλη τη βεβαιότητα που μπορούσε να έχει εκείνη τη στιγμή, όμως εμένα η φωνή της μου ακούστηκε σαν κρύσταλλο που ραγίζει ανεπαίσθητα και κουβαλάει εκείνο το ράγισμα μέχρι τη στιγμή που δεν αντέχει κι εντελώς αναπάντεχα γίνεται θρύψαλα.

«Μέχρι να τους βρούμε όμως, θα μείνουμε εδώ. Αυτό θα είναι το νέο μας σπίτι» συμπλήρωσε, αποφεύγοντας το επίμονο βλέμμα μου και δείχνοντας με το χέρι της το κτίριο μπροστά μας.

Το νέο μας... σπίτι. Ήταν ψηλό και μεγάλο. Είχε αγάλματα στη στέγη και μια μεγαλοπρεπή μαρμάρινη σκάλα με φανοστάτες, που οδηγούσε σε τρεις εισόδους πίσω από τοξωτά ανοίγματα στολισμένα με το ίδιο κεραμικό κεφάλι – που εμένα μου θύμιζε τη θεά Αθηνά σε μια εικόνα που είχα δει κάποτε σ' ένα βιβλίο του πατέρα. Και από πάνω κι άλλη στοά, με επίσης τρία τοξωτά ανοίγματα, κι άλλα κε-

ραμικά κεφάλια και παράθυρα ψηλά και στενόμακρα και κόγχες με πήλινα αγάλματα και κολόνες και, και... Κι έξω μπροστά από το κτίριο υπήρχε μια πλατεία με φυτά και πολλούς φοίνικες με απλωμένα τα αιχμηρά κλαδιά τους σαν αλλόκοτα μυθικά πουλιά με ανοιχτές φτερούγες. Και παντού τριγύρω υπήρχαν άνθρωποι που προχωρούσαν σπρώχνοντας τα λιγοστά υπάρχοντά τους στις μαρμάρινες σκάλες, ανυπομονώντας να φτάσουν, να μπουν μέσα, όπως ακριβώς ανυπομονούν οι βεδουίνοι στην έρημο όταν πλησιάζουν την οάση.

«Μοιάζει με μικρό παλάτι» μουρμούρισα κοιτάζοντάς το διερευνητικά. Δε βρήκα τι άλλο να πω.

Το κτίριο, φυσικά, απείχε πολύ από το να μοιάζει με παλάτι, κι όπως θα διαπίστωνα αργότερα, δεν ήταν παρά ένα μάλλον κακοκατασκευασμένο, μισοτελειωμένο, παρατημένο κτίριο. Όμως εκείνη τη στιγμή στα μάτια μου, όπως ίσως και στων υπολοίπων, που όπως εμείς είχαμ ζήσει τις προηγούμενες μέρες στον δρόμο, εκείνο το κτίριο ίσως ήταν λογικό να μοιάζει με παλάτι.

Περίμενα από την Αρετή να μου επιβεβαιώσει την εντύπωσή μου, αλλά εκείνη μου αντιγύρισε ένα βλέμμα σχεδόν υποτιμητικό. Η αδερφή μου, ίσως ακριβώς επειδή μπορούσε να πετάει όποτε ήθελε, παρέμενε αμετανόητα γήινη τις πιο απίθανες στιγμές – κι αυτό, σε συνδυασμό με το πείσμα της, ήταν κάτι που συχνά μ' έκανε να θυμώ-

νω μαζί της. Όχι όμως εκείνη τη στιγμή. Επειδή είδα στο βλέμμα της ένα παράπονο σαν να έλεγε «προδοθήκαμε, κι εσύ το δέχεσαι», κι αυτό έκανε την καρδιά μου να πονέσει ακόμα περισσότερο. Παραδέχομαι, βέβαια, πως είχα υποκύψει στον πειρασμό να περάσουμε τη νύχτα με μια στέγη πάνω από το κεφάλι μας κι όχι κάτω από τον ουρανό, όπως όλα τα προηγούμενα βράδια.

«Τι λες, Αρετή; Από το τίποτα είναι μια καλή λύση».

«Καλή λύση είναι μόνο οι γονείς μας. Μόνο η οικογένειά μας».

Απέστρεψε τα μάτια της από μένα και κοίταξε μακριά· λες και το βλέμμα της μπορούσε να τρυπήσει τοίχους, να ταξιδέψει χιλιόμετρα κι ήσυχο πια να σταθεί να ξεκουραστεί εκεί που η καρδιά της λαχταρούσε να βρισκόμασταν.

«Τριαντάφυλλα» ξαναείπε.

Και τότε ήταν που άρχισε να φυσάει ένας μανιασμένος άνεμος. Κι αναγνώρισα ανήσυχος στις ριπές του την υποψία μιας τριανταφυλλένιας μυρωδιάς. Γύρισα και κοίταξα την αδερφή μου. Στα μάτια της μπόρεσα ξαφνικά να διακρίνω τη σπίθα μιας άγριας χαράς, μιας σκανταλιάρικης επιθυμίας που κι άλλες πολλές φορές είχα δει στο παρελθόν· τώρα όμως όλα ήταν αλλιώς. Τώρα δε θα το άντεχα... Ένιωσα την καρδιά μου να χτυπάει σαν τρελή από αγωνία και το βάρος της απελπισίας μ' έκανε να σφίξω τόσο δυνατά πάνω στο στήθος μου τη μικρή βαλίτσα –το μόνο

δικό μας πράγμα που είχαμε μαζί-, που πόνεσε το στομάχι μου.

«Σε παρακαλώ. Μη φύγεις. Μη μ' αφήσεις».

Μόνο αυτό κατάφερα να ξεστομίσω. Το ψιθύρισα τόσο σιγά... σαν προσευχή. Για να μ' ακούσει.

* * *

«Άντε λοιπόν, παλικαρόπουλο, προχώρα. Θα μας πάρει και θα μας σηκώσει τούτος ο διαολεμένος άνεμος» μου είπε ένας άντρας σπρώχνοντάς με μαλακά για να περάσει ανάμεσα από μένα και την Αρετή. Από πίσω του ακολούθησαν κι άλλοι, μια γυναίκα, μια γιαγιούλα που έσερνε τα πόδια της, παιδιά κι ύστερα κι άλλοι. Όλοι ανυπόμονοι, παρά την κούραση και παρά την ορμή του αέρα. Κάπως έτσι έγινε κι η Αρετή βρέθηκε αρκετά μακριά μου, από την άλλη όχθη του ανθρώπινου ποταμιού. Δεν κοιτούσε όμως ούτε εκείνους τους ανθρώπους ούτε εμένα. Κοιτούσε ψηλά μακριά, κατά κει απ' όπου φυσούσε ο άνεμος.

«Την Αρετή μας, μην την πάρει ο αγέρας» επαναλάμβανα με αγωνία, προσπαθώντας να μην τη χάσω στιγμή από το βλέμμα μου.

«Η αδερφή μου... Είναι πολύ αδύνατη». Κι έτσι όπως την έβλεπα να στέκεται εκεί μακριά μου, τόσο ευάλωτη

σε κάθε νέο φύσημα, μου φαινόταν ακόμα πιο μικροκαμωμένη. Σχεδόν τοσοδούλα.

«Φάε, πουλάκι μου. Κλαράκι είσαι, μη μου σπάσεις» της έλεγε πολλές φορές η γιαγιά Ντοντή κι η Αρετή γελούσε κοροϊδευτικά. Κι η γιαγιά την ακολουθούσε ανήσυχη και κάθε τόσο της έβαζε μπροστά της έναν δίσκο με κάτι –φαγητό, γλυκό ή σερμπέτι– κι η Αρετούλα τις περισσότερες φορές χαμογελούσε και με το χέρι της έσπρωχνε πέρα τον δίσκο, κι η γιαγιά, αφού αναστέναζε φουρκισμένη, μουρμούριζε «Άσ’ το εδώ, γι’ άμα σου ’ρθει η όρεξη, ναι, καρδούλα μου;» κι έφευγε χωρίς να πάρει μαζί της τον δίσκο, παρά τις διαμαρτυρίες της Αρετής.

Εκείνη μόνο στα σερμπέτια δεν έλεγε όχι.

«Φαντάσου εκατοντάδες τριαντάφυλλα, Δροσάκι. Κόκκινα σαν το κόκκινο του κρασιού, κι άλλα πιο ζωντανά κόκκινα όπως τα χειμωνιάτικα ρόδια, κι άλλα κόκκινα του καρπουζιού, όλα ολάνθιστα. Με τη δροσούλα της αυγής, με τα πρώτα φιλιά του ήλιου πάνω τους... Να τα κόβουν και να τα μαζεύουν με τα χέρια τους οι γυναίκες του χαρμιού...» μουρμούριζε η Αρετή με μάτια μισόκλειστα.

Τα μισόκλεινα κι εγώ και βλέπαμε μαζί στη φαντασία μας όμορφες γυναίκες με μεταξωτά, χρυσαφένια ρούχα, που θρόιζαν σε κάθε τους κίνηση. Βλέπαμε μέσα σε παραμυθένιους κήπους ολάνθιστα τριαντάφυλλα σ’ όλες τις αποχρώσεις του κόκκινου, μυρίζαμε το άρωμά τους και

γευόμασταν τη γλύκα τους σε ποτήρια κρυστάλλινα σεβρισμένα σε δίσκους ασημένιους, στολισμένους με πλεκτές δαντέλες.

Κι η Αρετή χάιδευε τα τριαντάφυλλα του δικού μας κήπου απαλά και κάθε τόσο έκοβε ένα πέταλο και το ακουμπούσε στη γλώσσα· το κρατούσε εκεί μέχρι που έλιωνε αργά κι άλλοτε ίσα που το δάγκωνε με τα μπροστινά της δόντια, να το νιώσει πόσο μαλακά έσπαγε. Και χαμογελούσε κρυφά και το χαμόγελό της έμοιαζε με ανθισμένο τριαντάφυλλο. Όπως κι η ανάσα της ήταν τριανταφυλλένια όταν με φιλούσε· μύριζε ολόκληρη ρόδα ανθισμένα. Και κάθε που ερχόταν η άνοιξη οι γυναίκες του δικού μας σπιτιού μάζευαν τα πέταλα από τις τριανταφυλλιές μας να φτιάξουν ροδόνερο και το αγαπημένο σερμπέτι της Αρετής. Κι εγώ... αναστέναζα για τα τριαντάφυλλα που δεν είχα προλάβει να χαρώ και κάκιωνα που τα κόβανε. Εγώ ήθελα να τα βλέπω στη σειρά ολάνθιστα, να τα βλέπω ακόμα και να μαραίνονται, να ρίχνουν αργά και ρυθμικά τα πέταλά τους.

«Μη βαλαντώνεις, μάτια μου. Αφού είναι λίγο τζαναμπέτισσα η αδερφή σου στο φαγητό. Και το σερμπέτι τριαντάφυλλο είν' απ' τα λίγα που λαχταράει. Να μας την πάρει ο αγέρας θες και να τη χάσουμε;» έλεγε η θεία Καλλιόπη, κλείνοντάς μου το μάτι, και το ήξερα πως το εννοούσε κι έβαζε ζάχαρη στα ροδοπέταλα, τα σκέπαζε και τ'

άφηνε σε σκιερό μέρος να ησυχάσουν. Κι εγώ ησύχαζα κρυμμένος δίπλα τους στο σκοτάδι της αποθήκης, μαντεύοντας τον αναστεναγμό τους καθώς ενώνονταν με τη ζάχαρη κι αναστέναζα μαζί τους, αλλά δε μαρτύρησα ποτέ το μυστικό της Αρετής.

Γιατί εγώ το ήξερα πως η αδερφή μου κατείχε τον τρόπο να γυρίζει πάλι πίσω σπίτι μας σαν την έπαιρνε ο αγέρας, κι έτσι ποτέ δε θα χανόταν. Μου το είχε μαρτυρήσει η ίδια πως ήταν μια συνήθεια που της άρεσε, να πετάει με τον άνεμο, και με τίποτα δεν είχε σκοπό να κόψει – ίσως και γι' αυτό να ήταν λιγόφαγη, ήθελε να είναι αδύνατη για να μπορεί να πετάει με το φύσημα του ανέμου, και μόνο τα τριαντάφυλλα λαχταρούσε.

«Μα δε φοβάσαι μήπως χαθείς;» τη ρωτούσα κάθε τόσο όλο αγωνία κι εκείνη με μάτια που έλαμπαν κατεργάρικα έβαζε το δάχτυλο μπροστά στα χείλη της.

«Σς, μην το πεις σε κανέναν. Με οδηγεί το άρωμα απ' τις τριανταφυλλιές μας» μου έλεγε σοβαρά σοβαρά και χαμογελούσε με μια άγρια χαρά. Παρ' όλα αυτά εγώ συνέχιζα να καρδιοχτυπώ, μην τύχει και μπερδέψει καμιά φορά εκείνο το άρωμα με άλλα, ξένα αρώματα και προσγειωθεί σε άλλο σπίτι και βρει άλλους γονείς κι άλλον αδερφό, κι αναζητούσα να χαράξω στη μνήμη μου την τριανταφυλλένια ανασεμιά του σπιτιού μας. Κι όμως εκείνη επέμενε να μην ανησυχώ και πως τα δικά μας τριαντά-

φυλλα δε συγκρίνονταν με κανένα άλλο, ήξερε να τα ξεχωρίζει και με κλειστά τα μάτια από τη μυρωδιά τους και μόνο, κι ο αδερφός της δε συγκρινόταν με όλους τους αδερφούς του κόσμου και στην άλλη άκρη της γης και να βρισκόταν εκείνη ήξερε πώς να γυρίζει πίσω σε μας, στο σπίτι μας. Ποτέ δε θα χανόταν.

Και τώρα, έτσι που στεκόταν μακριά μου με εκείνη την άγρια απελπισία και προσμονή στο βλέμμα και στη στάση της, ευχόμουν να μην ήταν αυτή μία από τις φορές που θα άφηνε τον άνεμο να την παρασύρει. Φοβόμουν μήπως αυτή τη φορά χαθεί, αφού...

Άνθρωποι συνέχιζαν να περνάνε ανάμεσά μας φορτωμένοι τα απομεινάρια της πρώτης τους ζωής κι εγώ εκεί καταμεσής του δρόμου στεκόμουν ακίνητος, με τα μάτια καρφωμένα πάνω στην Αρετή, και παρακαλούσα να σταματήσει να φυσάει εκείνος ο απειλητικός, τρελός βοριάς.

Ένωσα ένα χέρι να ακουμπάει μαλακά στον ώμο μου.

«Πάμε. Πρέπει να με πιστέψεις. Αλήθεια λέω. Σιγά σιγά όλα θα σιάξουν».

Ήταν η Δόμνα. Κάτι σαν δειλό χαμόγελο είχε εμφανιστεί στο πρόσωπό της. Τα λόγια της, που ακούστηκαν ως υποσχηση, είδα να σκορπίζονται στις ριπές και να πετάνε ξετρελαμένα σαν παιχνιδιάρικες πεταλούδες. Κάτι στο πρόσωπό της με έκανε να την εμπιστευτώ για μία ακόμα φορά. Ίσως επειδή μέσα μου το ήθελα. Ίσως πάλι επειδή

δεν είχαμε κανέναν άλλον που μπορούσαμε να εμπιστευτούμε εδώ σ' αυτή την ξένη γη που μας είχε βγάλει ο δρόμος.

Το άγγιγμα του χεριού της σαν να μου μετέδωσε έναν περίεργο ηλεκτρισμό κι ένιωσα ξαφνικά ότι μπορούσα να κάνω κάτι, ότι μπορούσα να κινηθώ. Έσπρωξα και χώθηκα ανάμεσα στους ανθρώπους. Έφτασα στην Αρετή την κατάλληλη στιγμή. Λίγο ακόμα ν' αργούσα... Την αγκάλιασα τρέμοντας.

«Θα γυρίσουμε πάλι πίσω σπίτι μας. Θα μας οδηγήσει το άρωμα απ' τα τριαντάφυλλα, απ' τις ανθισμένες τριανταφυλλιές μας. Δε θα χαθούμε» της επαναλάμβανα τρέμοντας σχεδόν.

«Τώρα όμως πρέπει να ακολουθήσουμε τη Δόμνα. Να την εμπιστευτούμε. Να δεις... Σιγά σιγά όλα θα σιάξουν, ναι;»

Η Αρετή συμφώνησε γνέφοντας σιωπηλά «ναι» με το κεφάλι της. Κι έπειτα απέστρεψε το βλέμμα από το μακριά που κοιτούσε και κοίταξε εμένα. Σαν μόλις εκείνη τη στιγμή να με έβλεπε πραγματικά. Αναστέναξα ανακουφισμένος αντικρίζοντας τα μάτια της. Το έβλεπα μέσα τους πως είχε αποφασίσει να μείνει μαζί μου – παρά τα δάκρυα που κυλούσαν στα μάγουλά της. Και τότε κατάλαβα πως έκλαιγε επειδή σκέφτηκε κάτι που είχα σκεφτεί κι εγώ. Αλλά μου είπε:

«Νομίζω πως δε θα ξαναχαμογελάσω ποτέ πια».
Μετά με έπιασε από το χέρι.

* * *

«Θα μας οδηγήσει πίσω το άρωμα από τις τριανταφυλλιές μας. Δε θα χαθούμε» είπε ο Δρόσος στην Αρετή, παρόλο που ήξερε πως ήταν ψέμα: οι τριανταφυλλιές τους είχαν καεί μαζί με την πρώτη τους ζωή.

Στη νέα τους ζωή μένουν σ' ένα θεωρείο θεάτρου, με μια άγνωστή τους γυναίκα που λέει πως είναι παιδιά της. Τα όνειρα κι οι εφιάλτες τους μπερδεύονται με των υπόλοιπων ενοίκων και με άγνωστες σκιές. Ίσως γι' αυτό η Αρετή αποφασίζει να ζει κρυμμένη μέσα σ' ένα μπαούλο· μέχρι που κάποια στιγμή εξαφανίζεται μυστηριωδώς.

Ένα αγόρι που βιοπορίζεται ως τσιράκι στην αγορά, μια κοπέλα που καθημερινά ράβει και ξηλώνει το πέπλο του νυφικού της μέσα σ' ένα διάφανο δάσος από ανθισμένες κερασιές, ένας ηλικιωμένος με το κανονάκι του, ένα βουβό κορίτσι που όμως τραγουδάει θα προσπαθήσουν να βοηθήσουν τον Δρόσο στην ανεύρεση της αδερφής του και της αλήθειας.

Και ίσως περισσότερο απ' όλους θα βοηθήσει ο Άριελ, το αιθέριο πνεύμα από την *Τρικυμία*, του Σαίξπηρ· αφού όταν ζεις σ' ένα θέατρο, η ζωή, τελικά, μπορεί να παίρνει πολλά και διαφορετικά πρόσωπα.

Μια ιστορία για την απώλεια, τον πόνο, την προσφυγιά, αλλά και για την παρηγορητική δύναμη της φαντασίας, της συμπόνιας και της ανθρωπιάς, εμπνευσμένη από το πραγματικό συμβάν της εγκατάστασης Μικρασιατών προσφύγων στο Δημοτικό Θέατρο Αθηνών, το 1922.

ISBN:978-618-03-1243-0

9 786180 312430

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. 81243